

Нещерет Аліна Олександрівна

Київський національний університет технологій та дизайну (м. Київ)

Наукова керівниця – к. філол. н., доц. Дворянчикова С. Є.

## ФЕМІНІТИВИ В МОВЛЕННІ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ: РЕЗУЛЬТАТИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Фемінітиви – це слова, що позначають жінок за професією, соціальним статусом чи родом діяльності. В українській мові вони мають багатовікову історію, однак протягом XX століття через тотальне зросійщення їхнє використання значно зменшилося, а багато слів набули маскулінної форми.

У народному мовленні фемінітиви були поширені здавна, про що свідчать давні тексти та словники. Українські письменники й письменниці послуговувалися фемінітивами. У творах і листах Лесі Українки можемо побачити ці слова, як-от: *поетка*, *радниця*, *борчиня*. У радянський період унаслідок лінгвоциду фемінітиви зникли з ужитку: вони сприймалися як менш престижні. Жінки були обмеженими під час вибору професії й не могли працювати у певних сферах, тому деякі професії не мали жіночих назв і не існувало поняття *прем'єрка* чи *офіцерка*, бо жінки не обіймали таких посад.

У наш час у прагненні до гендерної рівності питання застосування фемінітивів знову стало актуальним, а фемінітиви під впливом європейських мов активно повертаються в нашу мову. У 2019 році в Україні було затверджено новий правопис, який офіційно визнав уживання фемінітивів у назвах професій та посад.

Як ми з'ясували, різні соціальні групи по-різному ставляться до фемінітивів. Жінки застосовують їх частіше, особливо описуючи власну професійну діяльність. Це зумовлено їхнім бажанням підкреслити свою участь у професійних сферах, які раніше вважалися чоловічими.

У мовленні частини чоловіків простежуємо таку тенденцію. Деякі чоловіки або уникають фемінітивів, або вважають використання фемінітивів незвичним, тому воліють користуватися універсальними назвами професій. Такі міркування можуть пояснюватись звичністю маскулінних форм у суспільстві.

Представники молодіжної спільноти частіше використовують фемінітиви, оскільки вони зростали в умовах обговорення гендерної рівності, натомість консервативно налаштовані дорослі люди можуть їх уникати і не приймати.

Рівень освіченості теж впливає на використання фемінітивів. Гуманітарії професійно працюють з мовними нормами та суспільними тенденціями, тому

більш схильні до вживання фемінітивів. Наприклад, ось кілька цитат відомих осіб щодо вживання фемінітивів в українській мові:

Іван Огієнко, український мовознавець і культурний діяч: «Наша мова витворила паристі форми для назв істот: чоловічі й жіночі, наприклад, учитель – учителька, професор – професорка, гість – гостя, друг – другиня, учень – учениця» (Марчук, 2018).

Ольга Кецмур, вчителька української мови та літератури: «Фемінітиви – це включення жінок у ‘поле видимості’ на мовному рівні» (Кміть, 2021).

Надія Баландіна, філологиня, професорка, спеціалістка з теорії мови: «З’ява фемінітивів якраз і є реакцією на зміни в мисленні. І оскільки мова насправді щедріша за землю, то вона легко добирає в акті називання свій відповідник» (Осока, 2017).

Сьогодні суспільство намагається поширити тенденцію до використання фемінітивів завдяки активному розповсюдженню в медіа, блогах та соціальних мережах, підтримки мовознавців, які рекомендують вживати фемінітиви в офіційних документах, впливу міжнародних тенденцій у сфері гендерної рівності. Українська мова має достатньо можливостей для цього, тому активне використання фемінітивів зараз є логічним. Ще одна причина популяризації фемінітивів – бажання відмежуватись від російськомовного минулого. Як відомо, в російській мові фемінітиви поширені значно менше.

Коли я тільки почала вчитись в університеті, я особливо не задумувалась над тим, як мова впливає на сприйняття світу та жінок. Я чула про фемінітиви, але не розуміла їх необхідність. Проте я натрапила на пост у соціальній мережі про те, як важливо їх вживати. Прочитавши цю інформацію, я почала частіше помічати, що у повсякденному спілкуванні люди вживають *лікар, модератор, журналіст*, і майже завжди у чоловічому роді, навіть коли йдеться про жінок. З того моменту я почала поступово при звичаїтись говорити інакше й іменувати себе не *перекладач*, а *перекладачка*. Спочатку це було складно, я відчувала деяке непорозуміння людей, передусім чоловіків, які не звикли до такої лексики. Але згодом і моє оточення почало змінювати свою думку: я стала помічати, що моя подруга почала називати себе *художницею*, а інша – не *журналіст*, а *журналістка*. Фемінітиви не змінили моє життя кардинально, але допомогли мені відчувати більше впевненості у майбутній професії, я зрозуміла, що, як і всі жінки, маю право на своє місце в цій сфері і не мушу ховатись за «чоловічими» назвами

професій.

Упровадження фемінітивів ще триває. Підтримка вживання фемінітивів є важливим кроком до гендерної рівності в середовищі, де кожна людина відчуває власну цінність і не підтримує дискримінацію жінок. Суспільство поступово адаптується до змін і є сподівання, що найближчим часом фемінітиви будуть вважатись звичним явищем у всіх сферах життя.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Керст І. (2017). Олена Малахова: Фемінітиви – не данина моді, вони властиві українській мові як системі. *Womo*. <https://womo.ua/olena-malahova/>.
2. Кміть І. (2021). Ольга Кецмур: Фемінітиви — це включення жінок у «поле видимості». *Майдан*. <http://maydan.drohobych.net/?p=107535>.
3. Марчук Л. (2018). Поняття фемінності (за Іваном Огієнком) та становлення фемінітивів у сучасній українській мові. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта*, (XV), 99–103. <http://ohiienko.kpnu.edu.ua/article/view/247597>.
4. Осока С. (2017). Бути чи не бути фемінітивам? *Повага*. Сайт кампанії проти сексизму в медіа і політиці. <https://povaha.org.ua/buty-chy-ne-buty-feminityvam/>.